

КОССКО

Тетяна Гаврилівна,
старший науковий співробітник,
Центр дослідження інтелектуальної
власності і трансферу технологій
Національної академії наук України

kossko@nas.gov.ua

(м. Київ)

ХОМЕНКО

Ірина Іванівна,
старший науковий співробітник,
Центр дослідження інтелектуальної
власності і трансферу технологій
Національної академії наук України

kossko@nas.gov.ua

(м. Київ)

ІСТОРІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТЕНТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ (1942–2015 рр.)

В статті розглянуто історичну ретроспективу створення та діяльності патентних підрозділів, за допомогою яких відбувалося управління та науково-методичне керівництво винахідницькою діяльністю в НАН України. Методом історичного аналізу досліджено створення патентних підрозділів на всіх етапах існування Академії наук України. Розкрита їх роль у розвитку винахідницької діяльності в Академії наук УРСР та Національній академії наук України періоду незалежності. Актуальність винахідницької діяльності полягає в тому, що вона сприяє прискоренню інноваційних процесів. Новими принципами діяльності підрозділів стала комплектація їх складу, в тому числі, з наукових працівників, нові функції підрозділів, такі як здійснення маркетингових досліджень та забезпечення діяльності в сфері трансферу технологій, визначення порядку та розміру виплат винагороди творцям об'єктів права інтелектуальної власності. Діяльність підрозділів позитивно позначилася на діяльності наукових установ із патентування наукових розробок та впровадження результатів наукових досліджень.

Ключові слова: Національна академія наук України, винахідницька діяльність, патентні підрозділи, патентознавець, патентування.

HISTORY OF ACTIVITIES OF THE PATENT DEPARTMENTS OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE (1942–2015)

The article deals with the historical retrospective of the creation and operation of patent offices, their activity led to the management and scientific and methodological guidance of inventive activity in the National Academy of Sciences of Ukraine. Thus, the history of the creation of patent offices at all stages of the existence of the Academy of Sciences of Ukraine is analyzed. Their role in the development of inventive activity at the Academy of Sciences of the Ukrainian Soviet Socialist Republic and the National Academy of Sciences of Ukraine during the period of independence is revealed. The urgency of the inventive activity is that it promotes acceleration of innovative processes. The new principles of activities of the offices reflected in their composition (including from the scientific staff), new functions, such as implementation of marketing research and provision of activities in the field of technology transfer, definition of the procedure and amount of remunerations to the creators of intellectual property rights objects. Activity of offices positively affected activity of scientific institutions from patenting of scientific developments and up to commercialization of results of scientific researches.

Key words: National Academy of Sciences of Ukraine, inventive activity, patent departments, patent manager, patenting.

ИСТОРИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПАТЕНТНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ НАУЧНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК УКРАИНЫ (1942–2015 гг.)

В статье рассмотрена историческая ретроспектива создания и деятельности патентных подразделений, с помощью которых происходило управление и научно-методическое руководство изобретательской деятельностью. Методом исторического анализа была исследована история создания патентных подразделений на всех этапах существования Академии наук Украины. Раскрыта их роль в развитии изобретательской деятельности в Академии наук УССР и Национальной академии наук Украины периода независимости. Актуальность изобретательской деятельности заключается в том, что она способствует ускорению инновационных процессов. Новыми принципами деятельности подразделений стала комплектация их состава, в том числе, с участием научных работников, новые функции подразделений, такие как осуществление маркетинговых исследований и обеспечения деятельности учреждений в сфере трансфера технологий, определение порядка и размера выплат вознаграждения создателям объектов права интеллектуальной собственности. Деятельность подразделений положительно сказалась на деятельности научных учреждений по

патентованию научных разработок и внедрению результатов научных исследований.

Ключевые слова: *Національна академія наук України, изобретательская деятельность, патентные подразделения, патентовед, патентование.*

Постановка проблеми. На даному історичному етапі незалежності України є необхідність приділити особливу увагу історії розвитку діяльності Національної академії наук України (НАН України), особливо такій важливій її складовій як винахідницька робота. В статті досліджено історію створення патентних підрозділів НАН України. Актуальність дослідження цього питання полягає в тому, що діяльність зі створення та охорони об'єктів права інтелектуальної власності повинна бути пріоритетною для України, яка обрала інноваційний шлях розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. Всебічний історичний огляд захисту прав винахідників, виникнення, розвитку та його сучасного стану, а також правових та економічних питань в цій сфері зробив у чисельних наукових працях Г.О. Андрощук [1]. В НАН України зберіглася система організації винахідницької діяльності. Питання діяльності патентних підрозділів наукових установ НАН України та організації їх винахідницької роботи було висвітлено В.Л. Богдановим та Ю.М. Капіцею [2].

Ці проблеми майже ідентичні в аналогічній діяльності більшості пострадянських республік. В деяких пострадянських країнах принципи роботи патентних академічних підрозділів залишилися традиційними, наприклад, в Російській академії наук [3], в деяких, таких як Національна академія наук Білорусі, Академія наук Молдови, така система відсутня. Але висвітлення процесу створення об'єктів права інтелектуальної власності, його організації та захисту в Академії в працях із історії науки і техніки не було представлено.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є дослідження методом історичного аналізу процесу створення системи патентних підрозділів та їх діяльності, що пов'язана з оцінкою патентної ситуації та патентуванням

результатів науково-технічних розробок, що мають високий інноваційний рівень.

Як раніше, так і на сучасному етапі, діяльність, яка виконується працівниками патентних підрозділів, сприяє прискоренню інноваційних процесів в країні. Тому вивчення досвіду та проблематики цієї діяльності в НАН України заслуговує на особливу увагу.

Основна частина. Організація управління охорони та використання винаходів в наукових установах АН УРСР. Створення в 1918 р. Української академії наук (Академії) було визначною подією, сторічний ювілей якої Україна святкує в цьому році. З 1921 р. Академію було перейменовано на Всеукраїнську академію наук. З 1924 р. в країні існувала така форма охорони інтелектуальної власності, як патент на винахід (в тому числі патент на секретний винахід). З 1931 р. було започатковано такий охоронний документ на винахід як авторське свідоцтво (в тому числі авторське свідоцтво на секретний винахід та авторське свідоцтво на винахід для службового використання).

Незначне відображення головних технічних розробок в авторських свідоцтвах та патентах обумовлено економічними особливостями того історичного періоду. В Академії (з 1936 р. – Академії наук Української Радянської Соціалістичної Республіки (АН УРСР)) того часу була відсутня система обліку винаходів та статистика їх використання в економіці. В роки, коли розгорталися історичні процеси індустріалізації країни, діяльність Академії стала акумулятором винахідництва.

Напередодні Другої світової війни основним завданням науки того часу була прискорена розробка і створення вітчизняних прототипів техніки та обладнання для всіх галузей вітчизняної промисловості. Винахідництво розвивалося, в основному, для потреб військово-промислового комплексу.

У нелегкі воєнні роки академічні установи були в евакуації на Уралі. Саме в найтяжчі часи в 1942 р. у м. Уфа за № 68 було прийнято «Тимчасове положення про бюро наукової пропаганди та впровадження винаходів і раціоналізаторських пропозицій Академії наук УРСР». Воно визначало, що

основним завданням роботи бюро є забезпечення найшвидшого практичного впровадження і використання наукових робіт, досягнень і раціоналізаторських пропозицій АН УРСР та широкої їх пропаганди [4]. Цим положенням було вперше упорядковано управління винахідницькою діяльністю науково-дослідних установ Академії.

Управління винахідницькою діяльністю науково-дослідних установ було покладено на відділ наукових відкриттів, винаходів і раціоналізаторських пропозицій в структурі бюро. До безпосередніх функцій бюро належали:

- облік і відбір цінних та господарчо-ефективних винаходів по науково-дослідних закладах;
- планування практичного впровадження і використання наукових розробок;
- встановлення і підтримання зв'язків з наркоматами та господарськими організаціями та підприємствами, в яких передбачалося впровадження;
- зв'язок з керівними урядовими органами;
- облік наукових відкриттів;
- організація контролю за впровадженням, облік результатів, консультації, організація конференцій, виставок, лекцій та доповідей, пов'язаних з пропагандою нових винаходів чи раціоналізаторських пропозицій, видавнича діяльність, зв'язок з пресою, пропаганда винахідництва та досягнень Академії наук.

Таким чином, Академія в роки радянсько-фашистської війни (1941–1945 рр.) не тільки не припинила своєї роботи, але не зважаючи на важкі часи досягла значних результатів в дослідженнях, особливо в таких галузях, як літакобудування, моторобудування, танкобудування; в розвитку енергетичних баз оборонної промисловості. Були розвідані нові корисні копалини та розширені бази мінерально-сировинних ресурсів, хімічних технологій (наприклад, нафтової промисловості). Також досягнуто великих успіхів в біохімії та клінічній фізіології, в підвищенні продуктивності сільського

господарства та багатьох інших галузях. Українські вчені зробили багато винаходів світового рівня.

У повоєнні роки установи і підприємства Академії наук УРСР виконували партійні та державні рішення, а також рішення Президії АН УРСР про подальше збільшення рівня винахідницької та патентно-ліцензійної діяльності з метою прискорення науково-технічного прогресу. За часів СРСР одним із нормативних документів, що заклав фундамент для розвитку управління охорони та використання винаходів в країні, стала постанова Ради Міністрів СРСР від 14 червня 1962 р. № 607 «Об улучшении охраны государственных интересов в области изобретений и о дальнейшем улучшении организации изобретательства в СССР» [5]. У відповідності до цієї постанови 1964 р. в наукових установах були створені патентні служби, на які й було покладено обов'язок здійснювати організацію роботи щодо виявлення, охорони та використання винаходів, а також роботи по відбору винаходів для їх патентування за кордоном, з підготовки матеріалів на продаж ліцензій, перевірку об'єктів техніки на патентну чистоту тощо.

Президією АН УРСР була організована патентна служба в 29 інститутах. При провідних інститутах АН УРСР були створені галузеві патентні фонди. Президією АН УРСР розроблено та затверджено «Положение о патентной службе научного учреждения АН УССР» [6].

Тим часом зростала частка прикладних досліджень для промисловості, науково-промислового комплексу, космічних програм. Показники винахідницької, патентно-ліцензійної діяльності інститутів зросли у кілька разів, що було відображено в щорічних та п'ятирічних звітах АН УРСР. Так за 1969–1974 рр. зареєстровано приблизно стільки ж винаходів, скільки їх було створено за всі попередні роки Радянської влади [7].

На виконання розпорядження Ради Міністрів УРСР від 1 лютого 1985 р. № 69-р., постанови Держкомпраці СРСР та секретаріату ВЦСПС від 19 червня 1985 р. № 188/13–31 та постанови Держкомвинаходів СРСР від 25 червня 1985 р. № 3/16 Президією Академії наук УРСР постановою від 12 лютого

1986 р. № 65 затверджено типове положення про підрозділ патентно-ліцензійної, винахідницької та раціоналізаторської роботи установи, організації та підприємства Академії наук УРСР.

Постанова від 12 лютого 1986 р. № 66 «Про створення відділу патентно-ліцензійної, винахідницької та раціоналізаторської роботи Президії Академії наук УРСР» [8] сприяла координації роботи патентних відділів, які на той час працювали в усіх провідних установах АН УРСР технічного, хімічного та біологічного профілю.

Завдання, що ставилися перед підрозділами патентно-ліцензійної та раціоналізаторської роботи наукових установ на цьому історичному етапі, полягали перш за все, в науково-методичному керівництві виконання патентних досліджень, виявленні наукових розробок на рівні винаходів, підготовці та поданню заявок на винаходи, веденні діловодства за заявками та отримання охоронних документів (авторських свідоцтв). Робота патентознавців визначалася з необхідності безперервної оцінки рівня техніки створюваних в установах об'єктів промислової власності, їх відповідності умовам патентної чистоти і охорони винаходів як в СРСР, так і в можливості патентування за кордоном. У 70–80 рр. винахідницька та патентно-ліцензійна діяльність інститутів зростає в кілька разів, що було відображено в щорічних звітах та звітах за п'ятирічні періоди Академії.

Діяльність з охорони та використання об'єктів права інтелектуальної власності в наукових установах НАН України в 1991–2015 рр. Роки незалежності України характеризуються орієнтацією державної діяльності на принципи ринкової економіки. Тому прийняті закони України та підзаконні акти в області інтелектуальної власності в цілому відповідають вимогам ринкової економіки.

У період 1992–2004 рр. на державному рівні було прийнято систему нормативних актів, а саме, законів, указів і підзаконних актів в сфері охорони інтелектуальної власності, якими сформовано якісно нову правову і економічну основу для наукових досліджень і діяльності в області інтелектуальної

власності. Так, був прийнятий патент як форма закріплення майнових прав власності патентовласника на об'єкт промислової власності (патент на винахід, патент на корисну модель, патент на промисловий зразок та патент на сорт рослин). Відбулося розширення кола об'єктів інтелектуальної власності (корисна модель, топографія інтегральної мікросхеми). Також відбулося введення ліцензійного договору як форми передачі прав на використання інтелектуальної власності на внутрішньому ринку країни. Таким чином були створенні правові умови для суттєвого збільшення розміру авторської винагороди, була введена процедура заміни авторських свідоцтв СРСР на патенти України тощо.

Але у зв'язку з політичними та економічними перетвореннями в країні, Академія зазнала багато втрат. Це також стосувалося і патентних відділів наукових інститутів, в яких була скорочена чисельність робітників або взагалі відділи були ліквідовані.

Слід зазначити, що з 1992 р. відбувалося суттєве зниження винахідницької діяльності по установах та організаціях усіх відділень НАН України. Такий висновок можна зробити з аналізу показників патентно-ліцензійної діяльності НАН України в період 1991–2000 рр. [9].

Подальшому розвитку винахідницької діяльності в НАН України сприяло прийняття постанов Президії НАН України від 22 листопада 2000 р. № 319 та від 25 квітня 2003 р. № 122 щодо підвищення статусу патентно-ліцензійних підрозділів та їх фінансового забезпечення, а також щорічне підбиття підсумків Конкурсів на кращі показники у патентно-ліцензійній роботі установ НАН України та на звання «Винахідник року НАН України» з виплатою премій організаціям і винахідникам.

У 2006 р. вступив у силу Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». Згідно статті 7 цього Закону «Для забезпечення виконання функцій, пов'язаних із створенням, використанням, патентуванням та ліцензуванням прав на технології та їх об'єкти, уповноважений орган, інші центральні органи виконавчої влади, Національна

та галузеві академії наук створюють структурні підрозділи з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, ...» [10]. Тобто, з боку держави це був вирішальний крок в регулюванні діяльності з охорони інтелектуальної власності.

Щодо нормативної діяльності НАН України, то постановою Президії НАН України і Держдепартаменту інтелектуальної власності України від 24 травня 1996 р. № 147/1 були передбачені важливі заходи щодо подальшого покращення діяльності з розробки, впровадження і захисту промислової власності в НАН України. В тому числі, була відновлена робота підрозділу з охорони інтелектуальної власності в Президії НАН України. В липні 1996 р. було створено Центр інтелектуальної власності та передачі технологій (ЦІВПТ) НАН України, що відновило в системі академії діяльність з керування, управління та проведення загально-академічних заходів щодо винахідницької та патентно-ліцензійної роботи [11].

З метою підвищення рівня охорони об'єктів права інтелектуальної власності в установах НАН України, а також забезпечення маркетингу результатів наукових розробок та розширення їх впровадження Президією НАН України прийнято розпорядження № 15 від 16 січня 2008 р. [12], яким було затверджено:

- типові положення про структурний підрозділ з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності наукових установ НАН України (надалі підрозділ);

- положення про використання об'єктів права інтелектуальної власності в НАН України;

- примірні договори про службові об'єкти права інтелектуальної власності та виплату винагороди за їх використання та примірний договір між творцями об'єктів права інтелектуальної власності.

Тобто, діяльність співробітників підрозділів зі створення, охорони та використання права інтелектуальної власності в НАН України було регламентовано. Так, установам запропоновано розглянути питання про

внесення доповнень до колективних договорів стосовно визначення розміру та порядку виплати винагороди, преміювання за створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, що створюються працівниками установ. Також, в обов'язках підрозділу з'явилися завдання щодо проведення та організації маркетингових робіт, підтримки діяльності з трансферу технологій [13].

На 2012 р. структурні підрозділи з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності існували в 65 із 91 академічної наукової установи, що займалися винахідницькою діяльністю. Розпорядженням Президії НАН України від 23 квітня 2012 р. № 285 було доручено керівникам 24 наукових установ забезпечити утворення структурних підрозділів з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності. Внаслідок прийнятих заходів на 1 грудня 2012 р. вказані вище підрозділи було утворено ще в 24 установах із загальною їх кількістю 89. Останній підрозділ створено Інститутом магнетизму НАН України та МОН України в 2015 р.

Таким чином, станом на 1 вересня 2015 р. в НАН України працювало вже 92 підрозділи з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності. Кількість працівників цих підрозділів налічувала майже 300 осіб.

Практичний аспект цього процесу полягає в тому, що вказані положення позитивно позначилися на діяльності наукових установ з патентування перспективних наукових розробок та впровадження результатів наукових досліджень. Проблеми, що виникають в діяльності патентних підрозділів не дають змоги фахівцям-патентознавцям на високому рівні виконувати поставлені перед ними завдання.

Існують такі характерні проблеми:

- відсутність повної інформації для користувачів в державних патентних фондах, не відповідність фондів міжнародному рівню;

- відсутність у регіонах України доступу до сучасної патентної інформації іноземних країн, що не дає змоги проводити систематичні маркетингові дослідження;

- брак коштів на проведення кваліфікованих патентних досліджень, і як наслідок, неякісне та несвоєчасне проведення патентних досліджень, або взагалі їх відсутність;

- проблеми кадрової політики щодо підрозділів з трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності (низька оплата праці працівників та неповний робочий тиждень);

- брак коштів на патентування (на зарубіжне патентування взагалі не виділяються ні бюджетні, ні цільові кошти) та ліцензування;

- підготовки та перепідготовки фахівців у галузі інтелектуальної власності, а також підвищення їх кваліфікації для академічних установ, що набуває в наш час суттєвої актуальності.

Існують шляхи вирішення проблем, як, наприклад, однієї з ключових – проблеми підвищення кваліфікації працівників наукових установ з питань охорони інтелектуальної власності та трансферу технологій. Організація навчання є суттєвим питанням, враховуючи важливість професійної організації комерціалізації результатів досліджень у наукових установах, забезпечення при цьому вимог законодавства та необхідність підвищення рівня знань працівників з питань інноваційного менеджменту, маркетингу, трансферу технологій, охорони інтелектуальної власності.

Підрозділи мають комплектуватися фахівцями, що мають освіту у галузі охорони інтелектуальної власності, інноваційного менеджменту. Якщо до 1991 р. підготовка та перепідготовка таких фахівців здійснювалася централізовано (існували вищі державні курси підвищення кваліфікації керівних, інженерно-технічних та наукових робітників з питань патентознавства та винахідництва, які були створені на основі постанови Ради Міністрів СРСР від 3 червня 1960 р. № 577 та наказу Державного Комітету від 21 травня 1963 р. № 161/а) через спеціалізовані навчальні заклади, то в

теперішній час система державного замовлення підготовки та перепідготовки кадрів у галузі інтелектуальної власності для наукових установ майже відсутня.

У 2016 р. НАН України спільно з Інститутом інтелектуальної власності Національного університету «Одеська юридична академія» організовано конкурс між науковими установами НАН України з підготовки магістрів за спеціальністю «Менеджмент» за спеціалізацією «Управління інтелектуальною власністю» на заочну форму навчання за державним замовленням та утворено цільову групу з фахівців наукових установ вищезазначеної спеціалізації.

Висновки. Досвід діяльності патентно-ліцензійних відділів в СРСР та УРСР свідчить, що вказані підрозділи грали суттєву роль у забезпеченні правової охорони винаходів, сприянні винахідницькій роботі. Для радянських часів характерним є суттєва кількість працівників підрозділів, визначення заробітної плати працівників на рівні основних наукових підрозділів установ та організацій.

В Україні у 1991–2003 рр. в умовах зменшення фінансування на наукові дослідження, відсутності попиту промисловості на наукові розробки патентні підрозділи у більшості організацій ліквідуються, а кількість працівників підрозділів, що залишилась в системі державних академій наук, деяких університетах зменшується до одного-кількох осіб. Зменшується суттєво рівень оплати праці патентознавців порівняно з оплатою наукових працівників.

Досвід іноземних країн свідчить про суттєву роль патентних структур у комерціалізації нововведень. При цьому суттєва увага приділяється саме ліцензуванню винаходів, утворенню на основі розробок університетів венчурних підприємств. Має значення прозорість політики щодо розподілу доходів від використання винаходів, що розподіляється, зазвичай, між винахідником, відділом, де працює винахідник, та університетом.

Нагальна необхідність відновлення діяльності патентних підрозділів в Україні призвела до пропозицій НАН України з законодавчого забезпечення їх статусу в Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», а також у затвердженні у 2008 р. ряду положень щодо

діяльності підрозділів та забезпечення винахідницької роботи в наукових установах.

Новими принципами діяльності підрозділів стали: комплектація їх складу в тому числі з наукових працівників, визначення нових функцій підрозділів (у порівнянні з такими, що існували в СРСР та УРСР), таких як здійснення маркетингових досліджень та забезпечення діяльності у сфері трансферу технологій. Важливим є і контроль визначення порядку та розміру виплат винагороди творцям об'єктів права інтелектуальної власності.

Подальше дослідження питання створення та захисту об'єктів права інтелектуальної власності може бути пов'язане із їх зв'язком із тематикою наукових досліджень НАН України. Актуальним є дослідження питання їх впровадження у виробництво, а також аналіз подальшого впливу на промислове виробництво та розвиток національної економіки, випуск конкурентноспроможної продукції тощо.

Список використаних джерел та літератури

1. Андрощук Г. А., Галак Н. М., Ковалев А. А., Крайчинская Г. Ф. Промышленная собственность : охрана и защита прав владельцев. Киев : УкрНИИНТИ Госплана УССР, 1991. 60 с.
2. Богданов В. Л., Капіца Ю. М. Винахідницька діяльність при проведенні досліджень і розробок та комерціалізації їх результатів. *Вісник НАН України*. 2016. № 12. С. 87–98.
3. Ситникова И. С., Романова М. С. Патентно-лицензионная деятельность в академическом институте. *Патенты и лицензии*. 2011. № 7. С. 52–57.
4. Історія Національної академії наук України (1941–1945). Ч. 1 : Документи і матеріали / голов. ред. О. С. Онищенко. Київ : НАН України, 2007. С. 177–178.
5. Решение партии и правительства по хозяйственным вопросам. Москва : Политиздат, 1968. Т. 5. С. 121.
6. Отчет о деятельности Академии наук Украинской ССР в 1965 г. Киев : Наукова думка, 1966. С. 140–141.
7. Лало В. Н. Основные задачи учреждений АН УССР по развитию и повышению эффективности изобретательской и патентно-лицензионной деятельности. Киев : РИО ИК АН УРСР, 1988. С. 3.
8. Про створення Відділу патентно-ліцензійної, винахідницької та раціоналізаторської роботи Президії Академії наук УРСР : постанова Президії АН УРСР від 12.02.1986 р. № 66. Київ : Інститут економіки АН УРСР, 1986. 9 с.

9. Косско Т. Г. Винахідницька діяльність установ Національної академії наук України (1991–2013 рр.): історичний аспект. *Питання історії науки і техніки*. 2016. № 3. С. 26–31.

10. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143–V. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 45. С. 434.

11. Про створення Центру інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України: розпорядження Президії НАН України від 18.07.1996 р. № 1118. *Архів Президії НАН України*. Оп. 7. Спр. 13. Арк. 17–19.

12. Положення про використання об'єктів права інтелектуальної власності НАН України. Додаток 2: розпорядження Президії НАН України від 16.01.2008 р. № 15. *Архів Президії НАН України*.

13. Хоменко І. І. Роль відділів з питань трансферу технологій інноваційної діяльності та інтелектуальної власності у здійсненні інноваційної діяльності наукових установ. *Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми, перспективи, ризику*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 20–21 трав. 2010 р.). Львів: вид-во Національного університету «Львівська політехніка». С. 478–479.

References

1. Androshchuk, G. A., Galak, N. M., Kovalev, A. A. and Kraychinskaya, G. F. (1991). *Promyshlennaya sobstvennost' okhrana i zashchita prav vladel'tsev* [Industrial property protection of the rights of owners]. Kyiv: UkrNIINTI Gosplana USSR, 60. [in Russian].

2. Bohdanov, V. L. and Kapitsa, Yu. M. (2016). *Vynakhidnytska diyalnist pry provedenni doslidzheni i rozrobok ta komertsializatsiyi yikh rezultativ* [Inventor's activity during researches and commercialization of their results]. *Visnyk NAN Ukrayiny* [Announcer of NAN of Ukraine]. 12. 87–98. [in Ukrainian].

3. Sitnikova, I. S. and Romanova, M. S. (2011). *Patentno-litsenzionnaya deyatel'nost' v akademicheskoy institute* [The patent-licensed activity in academic institute]. *Patenty i litsenzii* [Patents and licenses]. 7, 52–57. [in Russian].

4. Onyshchenko, O. S. ed. (2007). *Istoriya Natsionalnoyi akademiyi nauk Ukrayiny (1941–1945). Chastyna 1. Dokumenty i materialy* [History of the National Academy of Sciences of Ukraine (1941–1945). P. 1. Documents and materials]. Kyiv. NAN Ukrayiny, 177–178. [in Ukrainian].

5. (1968). *Resheniye partii i pravitel'stva po khozyaystvennym voprosam* [Decision of Party and government on economic questions]. Moskva: Politizdat, 5. 121. [in Russian].

6. (1966). *Otchet o deyatel'nosti Akademii nauk Ukrainskoy SSR v 1965 g.* [Report on activity of the Academy of Sciences Ukrain USSR in 1965] Kyiv. Naukova dumka, 140–141. [in Russian].

7. Lalo, V. N. (1988). *Osnovnyye zadachi uchrezhdeniy AN USSR po razvitiyu i povysheniyu effektivnosti izobretatel'skoy i patentno-litsenzionnoy deyatel'nosti* [Basic tasks of establishments of the AN USSR on development and increase of

efficiency of inventor and patent-licensed activity]. Kyiv : RIO IK AN URSS, 3. [in Russian].

8. (1986). *Pro stvorennia Viddilu patentno-litsenziynoi, vynakhidnytskoi ta ratsionalizatorskoi roboty Prezydii Akademii nauk URSS : Postanova vid 12 lutoho 1986, 66* [About establishment of Department of the inventor's and rationalization work of Presidium of Academy of sciences of URSS : Resolution of the Presidium AS URSS 12.02.1986 No. 66]. Kyiv : Prezydiya AN URSS, Instytut ekonomiky AN URSS, 1986. 9. [in Ukrainian].

9. Kossko, T. G. (2016). *Vynakhidnytska diyalnist ustanov Natsionalnoi akademii nauk Ukrayiny (1991–2013 rr.) istorychnyy aspekt* [Inventor activity of the establishments of the National academy of sciences of Ukraine (1991–2013) historical aspect]. *Pytannya istoriyi nauky i tekhniky* [Question of history of scitech]. 3, 26–31. [in Ukrainian].

10. (2006). *Pro derzhavne rehuliuвання diyalnosti u sferi transferu tekhnolohii : Zakon Ukrayiny vid 14.09.2006 roku № 143–V*. [On governmental control of activity in the field of the transfer of technologies : Law of Ukraine dated September 14, 2006 No. 143–V]. *Vidomosti verkhovnoi Rady Ukrayiny (VVR)* [Lists of Supreme soviet of Ukraine]. 45, 434. [in Ukrainian].

11. (1996). *Pro stvorennia Tsentru intelektualnoi vlasnosti ta peredachi tekhnolohii NAN Ukrayiny : Rozporyadzhennia Prezydii NAN Ukrayiny № 1118 vid 18 lypnia 1996 r.* [On creation of the Center of intellectual property and technologies transfer of HAS of Ukraine : Order of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine dated July 18, 1996, No. 1118]. *Arkhiv Prezydii NAN Ukrainy*, Op. 7, spr. 13, ark. 17–19. [in Ukrainian].

12. (2008). *Polozhennia pro vykorystannia obyektiv prava intelektualnoi vlasnosti NAN Ukrainy. Dodatok 2 : Rozporiadzhennia Prezydii NAN Ukrainy vid 16 sichnia 2008 r. № 15*. [Regulations on the use of objects of intellectual property rights of the National Academy of Sciences of Ukraine : Decree of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine dated January 16, 2008 No. 15]. *Arkhiv Prezydiyi NAN Ukrayiny*, op. 3, spr. 7, ark. 23–26. [in Ukrainian].

13. Khomenko, I. I. (2010). *Rol viddiliv z pytan transferu tekhnolohii innovatsiinoi diyalnosti ta intelektualnoi vlasnosti u zdiisnenni innovatsiinoi diialnosti naukovykh ustanov*. [A role of departments of transfer of technologies, of innovative activity and of intellectual property in realization of innovative activity of scientific establishments]. *Upravlinnia innovatsiynym protsesom v Ukraini : problemy, perspektyvy, ryzyky : materialy III Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (m. Lviv, 20–21 trav. 2010 r.)*. [Managing the Innovation Process in Ukraine : Problems, Prospects, Risks : Materials of the Third International Scientific and Practical Conference (Lviv, May 20–21, 2010)], Lviv : vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika», 478–479. [in Ukrainian].

Рецензент:

Бородай І.С., д.і.н., проф.

Надійшла до редакції 13.11.2018 р.